

Якоб
Штрайт

ХОЧУ
СТАТИ
ТОБІ
БРАТОМ

ЛЕГЕНДИ ПРО СВЯТИХ

ХОЧУ СТАТИ ТОБІ БРАТОМ
Легенди про святих

ICH WILL DEIN BRUDER SEIN

Die schönsten Legenden,
neu erzählt von
Jakob Streit

Stuttgart
Verlag Freies Geistesleben

ХОЧУ СТАТИ ТОБІ БРАТОМ

Легенди про святих
в переказі
Якоба Штрайта

Переклад
Ярослава Гулія,
Наталії Чернікової

Малюнки Віталіни Маслової

Київ
НАІРІ

УДК 27-293.1-053.2=161.2
Ш93

Оформлення обкладинки: Галина Анненко.

Малюнки: Віталіна Маслова.

Штрайт Я.

Ш93 Хочу стати тобі братом. Легенди про святих. /
Пер. Я. Гулія, Н. Чернікової. — К. : НАІРІ, 2019. —
176 с., іл.

ISBN 978-617-7314-54-6

Автор цих легенд, дослідивши велику кількість джерел і праць про святих, знайшов, що ці перекази часто є викривленими через перебільшування і сентиментальність. Сам він упродовж багатьох років викладав у вальдорфській школі і намагався розповідати історії про долі цих людей так, щоб пробудити відчуття, що вони були нашими братами і сестрами, які боролися за краще людство.

Книга може слугувати матеріалом для розповідання у молодших класах, а також для спільного домашнього читання.

УДК 27-293.1-053.2=161.2

ISBN 978-617-7314-54-6

© Verlag Freies Geistesleben & Urachhaus
GmbH, 1979

© Видавництво «НАІРІ», Київ, 2019

Зміст

Від редакції	6
Мартин	9
Лицар Георгій	21
Одилія	27
Севастіян	41
Маврикій і Фіванський легіон	47
Беат, ірландський вісник	57
Євстафій Плакида	91
Єлизавета	103
Майнрад	111
Христофор	123
Рох	133
Франциск Ассізький	143
Післямова від автора	165
Примітки	166
Про автора	170

Від редакції

Книга, яку ви тримаєте в руках, є переказом легенд про святих, зробленим прекрасним швейцарським педагогом Якобом Штрайтом. Це вже четверта книга автора, що виходить друком у нашому видавництві. Наш вибір не випадковий. Ми високо цінуємо талант автора розповідати в доступній для дітей формі про високі моральні цінності, про першоджерела, прикладом чого безперечно являються як перші три книги автора — переказ Старого заповіту, — так і ця книга. Якоб Штрайт звертає нашу увагу на головне — діяння духа в діяннях людських.

У програмі вальдорфської школи матеріал для розповідей тісно пов'язаний із віковими особливостями дитини. Після чарівних казок, які розповідає вчитель в першому класі для шести-семирічних дітей, що досі живуть у казковому світі, матеріалом для розповідей у другому класі стають, з одного боку, байки, а з іншого — легенди та історії про святих, які ще зберігають метафоричну мову, але вже більше наближують дітей до реальності.

Виникає питання: «Чому вивчаються відразу байки та легенди? Чому не можна взяти щось одне?» У відповідь можна привести слова Блеза Паскаля: «Небезпечно давати людям розуміння, наскільки великою є їхня схожість із тваринами, якщо одночасно не показати їм, яка їхня власна велич».

В байках учень, ще природнім чином пов'язаний з природою, зустрічається з людськими слабкостями й вадами, описаними лаконічно, виразно, з гумором. Там

людські слабкості віддані тваринам. Хутро та пір'я приховують той факт, що справа йде про нас самих. Діти дуже яскраво реагують на вчинки тварин, переживають їхні характери. На іншій шальці терезів — легенди про святих, про подвиги й діяння тих історичних особистостей, котрі зуміли перебороти свої «звірину» інстинкти та пристрасті, свою слабкість та малодушність, котрі прагнули морального очищення й постійного вдосконалення.

Ми вибрали історії Якоба Штрайта як чудовий зразок педагогічного літературного переказу. Святих, про яких оповідає Штрайт, на жаль, мало знають у східно-слов'янських країнах, хоча практично всі вони являються першохристиянськими святими-мучениками, визнаними як православною, так і католицькою церквами.

Звісно, в Україні важливо розповідати дітям про Серафима Саровського, преподобну Досифею Київську, Антонія Печерського та багатьох інших. Для вчителя важливим питанням завжди буде питання про те, як побудувати оповідь, що саме з життєпису являється важливим для дітей. І в цьому переказ Штрайта також може бути прикладом.

Як потрібно розповідати дітям про Сергія Радонезького, щоби оповідь вийшла не сухим повчанням чи біографічною довідкою, а викликала в дітях живий відгук і наповнила благоговінням їхні душі?

Це мають написати наші вчителі з головного джерела натхнення — спостереження за дітьми — і внутрішнього заглиблення в образ.

Наріне Мальцева

Мартин

Як він отримав своє ім'я

В Саварії¹ — маленькому містечку в провінції Паннонія², що тепер зветься Угорщиною, — жив хоробрий вояк. Він обрав ремесло воїна і служив у війську імператора Костянтина. Вояк цей був офіцером і тому часто ходив в походи, очолюючи загін римських вояків, а його жінка залишалась сама в Саварії зі своєю служницею. Відчувши, що носить під серцем дитину, вона послала гінця попередити чоловіка, і він повернувся напередодні пологів. Великою була радість батьків, коли в них народився маленький син. Батько, будиши язичником, щедро приносив жертви Марсу, богу війни, і сподівався, що син також стане хоробрим воїном. Він наказав віднести хлопчика до вітваря Марса. Був розпалений жертвний вогонь, в який батько поклав свій меч і, коли лезо меча почервоніло, благословив дитину, змахнувши над нею мечем і тричі вигукнувши: «Мартин, Мартин, Мартин!» Ім'я це означало «маленький Марс».

Батько довго не міг залишатись удома і повинен був повернутись в Тицидум³, де стояв табором

його легіон. Коли мати зрозуміла, що їй доведеться залишитися з малюком самій, то почала просити: «Візьми нас із собою! Як зможе наш хлопчик стати хорошим воїном, якщо буде рости без батька?» І прохання її було почуте. Вся родина, навантаживши на воза все своє майно, переїхала в Тицинум. Там їх чекав розкішний будинок, де й виріс Мартин. Батько, навчаючи в Тицинумі своїх вояків володінню зброєю, часто бував вдома і радів з того, як його син рік у рік ставав сильнішим та сміливішим.

Мучителі тварин

Від батька Мартин успадкував мужність, а від матері — добре серце. Якщо він бачив, як котрась дитина жорстоко поводить з тваринами, він негайно заступався за нещасних створінь. А оскільки він був сильний та шанований, то його слова мали вагу. Одного разу Мартин гуляв у полі. Біля маленької водойми він побачив трьох хлопчаків, які мучили спійманих жабок. Вони підвішували жабок на ниточках за лапки і сміялись, спостерігаючи, як ті дригаються і гойдаються. Мартин розізлився. Він вигукнув: «Що ви робите? Їм болить! Відпустіть їх!» У відповідь пролунав тільки уїдливій сміх. Найбільший хлопець встав і, діставши з кишені шнурок, сказав двом іншим:

«Давайте і йому зв'яжемо ноги!» І вони поспішили до Мартина. Гнів подвоїв сили Мартина. Він схопив нападника за ноги і вкинув у болото. Двоє інших накинулись на Мартина. Та він діяв швидко: другий нападник полетів в багнюку за першим. А третій, побачивши це, дременув так швидко, що тільки курява здійнялась. Поки двоє промоклих мучителів вибирались з води, Мартин розплутав жабок і одну за одною обережно опустив у воду.

Тим часом хлопці піднялись вище за течією вздовж струмка, змиваючи бруд з одягу. Вони не наважувались знову зв'язуватись з Мартином, і він, звільнивши всіх жабок, пішов додому.

В дванадцять років

Одного разу, коли батько повернувся додому на обід, він розказав матері про людей нової релігії. «Їх називають християнами. Їхній знак — риби. Вони не поважають старих богів, а декотрі не хочуть йти до війська. Вони вважають, що всі люди — брати. Та оскільки імператор їм це дозволяє, то проти них нічого не можна зробити».

Мартин запитав: «А християни є в Тицидумі?» — «Так, — відповів батько. — Недалеко від Водних воріт є будинок, де вони збираються. Але в цьому місті їх мало».

З того часу Мартин почав часто думати про християн — людей, які всіх вважали своїми братами. Одного дня цікавість привела його до Водних воріт. Там він почув співи, які лунали з будинку. На кам'яному надвірку вхідних дверей дійсно була вирізьблена риба. Як же йому хотілося зайти всередину! Поки він стояв перед входом, мріючи, слухаючи співи і дивлячись на знак риб, підійшов чоловік із підлітком. Коло дверей він повернувся до Мартина і запросив його зайти. Так Мартин вперше опинився серед християн. Він дізнався, що їхній вчитель помер на хресті і воскрес на третій день. «З того часу Він завжди серед нас, але незримий. По всій землі Він втішає людей, допомагає їм і пробуджує любов у їхніх серцях». Вдома Мартин не міг розказати про це, оскільки помітив, що батько ставиться до християн вороже. Але вони зачарували його серце. І хоча йому рідко вдавалося зустрітись із ними, він все більше й більше відчував себе наповненим чудовою любов'ю до людей, тварин і всього творіння.

Важка дорога

Мартина, як сина воїна, римського офіцера, було віддано до наставника, який навчив його стріляти з лука, метати списа, їздити верхи і

керувати колісницею. Йому було п'ятнадцять років, коли батько вирішив зробити з нього воїна. Мартина відіслали воювати з германцями, які постійно нападали на римські землі. Це заняття було небезпечним і повним поневірянь та важких боїв. Так минули роки. Мартин втратив усілякий зв'язок з християнами. Але було щось у ньому, що не давало відчутти себе щасливим на військовій службі: він щодня підтверджував свою силу і мужність, та серце його залишалось порожнім.

І ось трапилось так, що восени, коли дні вже ставали холодними, армія прибула в передмістя Августа Треверорума⁴, що на кордоні Германії та Галлії. Заслуженим воякам та офіцерам, до яких також належав і Мартин, роздали нове обмундирування. На зимовий час він отримав великий, дуже широкий плащ, підбитий баранячкою. Плащ був таким довгим, що накривав навіть коня.

На початку листопада легіон Мартина був відісланий в район Самаробриви⁵.

Встріч

Некось в листопаді Мартин поїхав на коні в Самаробриву. Дув пронизливий вітер і було так холодно, що навіть ворони не літали. Останні пожовклі листочки пізньої осені опали з майже голих дерев. Раптом Мартин побачив перед собою,

на краю дороги, ледве вдягненого чоловіка, який притулювся спиною до великого каменя, щоб хоч якось врятуватись від льодяного північного вітру. Злидар прохально простягнув руку, прошепотів декілька слів, які відразу відніс вітер, і підняв до Мартина свої великі очі. Тоді Мартин зняв з плечей свій широкий плащ, вийняв гострий меч і розрубав тканину навпіл, від верху до низу. Половину плаща він віддав злидарю, який із вдячністю закутав свої змерзлі ноги і руки. Мартин накинув другу половину плаща на плечі і поїхав далі, до міста на пошуки гостиного двору.

Наступної ночі Мартин спав глибоким сном, аж раптом почув, як хтось кличе його на ім'я. Навколо засяяло світло, і він побачив двох ангелів, які наблизились до нього з половиною плаща. За ними з'явилося обличчя злидаря, але на цей раз воно сяяло зсередини неначе від сонця. Його погляд світився. Голос мовив: «Мартине, це Мене ти зігрів на дорозі. Я брат кожній людині». Коли образ розсіявся, Мартин відчув, що його серце огорнулось теплим сонячним промінням, яке вже ніколи не зможе загаснути.

Від знаком руб

Наступного дня, безцільно прогулюючись в роздумах вуличками Самаробриви, Мартин опи-

Кінець безкоштовного
уривку. Щоби читати
далі, придбайте, будь
ласка, повну версію
книги.